

TENDINȚE ÎN EVOLUȚIA MIȘCĂRII NATURALE A POPULAȚIEI DIN OBCINELE BUCOVINEI (1990 - 1997)

IOAN IOSEP

Cuvinte cheie: Geodemografie, Bucovina

Tendances dans l'évolution du mouvement naturel de la population de Obcinele Bucovinei (1990-1997).

L'étude analyse les mutations et les tendances du mouvement naturel de la population de Obcinele Bucovinei (situés au nord-est des Carpathes Orientales) pendant les années 1990-1997 en utilisant comme base de comparaison la période 1966-1989.

On peut conclure que, dans les nouvelles conditions sociales, économiques et de politique démographique la natalité est en baisse après 1989 (elle est en dessous du seuil de 1966), la mortalité est en hausse et le solde naturel continue à diminuer. Si dans la période à venir, il n'y a pas de nouveaux facteurs, on suppose que le mouvement naturel poursuivra la tendance des dernières 3-5 années.

Du point de vue spatial, on distingue deux types démographiques: le premier correspond aux parties nord et nord-ouest de la région et il est caractérisé par les valeurs très grandes de la mortalité et de l'excédent naturel tandis que le deuxième correspond aux parties sud et sud-est de la région et à des caractéristiques tout à fait opposées.

Scopul lucrării de față este analiza comparativă a mutațiilor și tendințelor înregistrate de mișcarea naturală a populației din zona montană a Bucovinei, respectiv din Obcinele Bucovinei, între anii 1990-1997, folosind ca bază de raportare perioadele 1966-1985 (I.Iosep, 1988, *Considerații geografice privind mișcarea naturală a populației în Obcinele Bucovinei*, Lucr.Sem.Geogr. „Dimitrie Cantemir”, nr.8/1987, Iași) și 1986-1989.

Desigur că, în contextul caracterizării mediului rural, dominant în cadrul regiunii, s-a impus și punctarea comportamentului celor două orașe – Câmpulung Moldovenesc și Gura Humorului – pentru a vedea în ce măsură ele se aseamănă sau se deosebesc de rural (și chiar între ele) sub aspectul mișcării naturale a populației.

În cele ce urmează, vom prezenta principalele rezultate obținute prin prelucrarea datelor statistice și pe baza câtorva materiale ilustrative, a căror comparație este elocventă. Este vorba, mai întâi, de două cartodiagrame, realizate la nivel de comune și orașe, prima ilustrând perioada 1966-1985, cealaltă – perioada 1986-1997, și două cronograme, reprezentând aceleași intervale de timp de mai sus, dar la nivelul de ansamblu al întregii regiuni a Obcinelor Bucovinei.

În ce privește **natalitatea**, în urma măsurilor de interzicere a avorturilor din anul 1966, ea a înregistrat creșteri semnificative în anii imediat următori, atât în comune cât și în orașe, până la niveluri de cca 25-30 ‰. S-au remarcat, îndeosebi, comunele din partea vestică și nordică a regiunii, ca de exemplu Cârlibaba, cu o rată a natalității de aproape 40 ‰ (Fig.1).

În scurt timp însă, cu aproximație din jurul anului 1970, natalitatea regresează, încet dar sigur, în toate unitățile administrative. Se poate spune că, prin această scădere, ea ajunsese în preajma anului 1989 la valori normale, firești, neinfluențate de măsurile oficiale pronataliste încă în vigoare: drept dovadă, în unele comune, după liberalizarea avorturilor decretată la sfârșitul anului 1989, natalitatea nu a mai coborât, iar în altele (Sucevița, Brodina, Izvoarele Sucevei) reacția a fost chiar ușor inversă (Fig.2).

Rata **mortalității** s-a menținut, în tot intervalul 1966-1985, la valori coborâte (în medie 7-8 ‰) în toate unitățile administrative, cu variații anuale mult mai atenuate decât în cazul natalității (Fig.1). S-au remarcat prin asemenea oscilații mici și un nivel coborât al mortalității generale îndeosebi orașul Câmpulung, comunele Moldovița și Straja, iar după 1974 – și orașul Gura Humorului. Comunele cu o populație tânără: Cârlibaba, Moldova Sulița, Izvoarele Sucevei au înregistrat valori extrem de reduse ale mortalității anuale, sub 5-6 ‰, în timp ce altele, cu o pondere mare a populației vârstnice (Sucevița, Putna, Pojorâta) aveau indici de mortalitate mai mari.

Din păcate, încă din ultimii ani ai perioadei socialiste, dar continuându-se și după 1990, tendința generală a mortalității s-a modificat: dacă până atunci ea avea un caracter mai mult sau

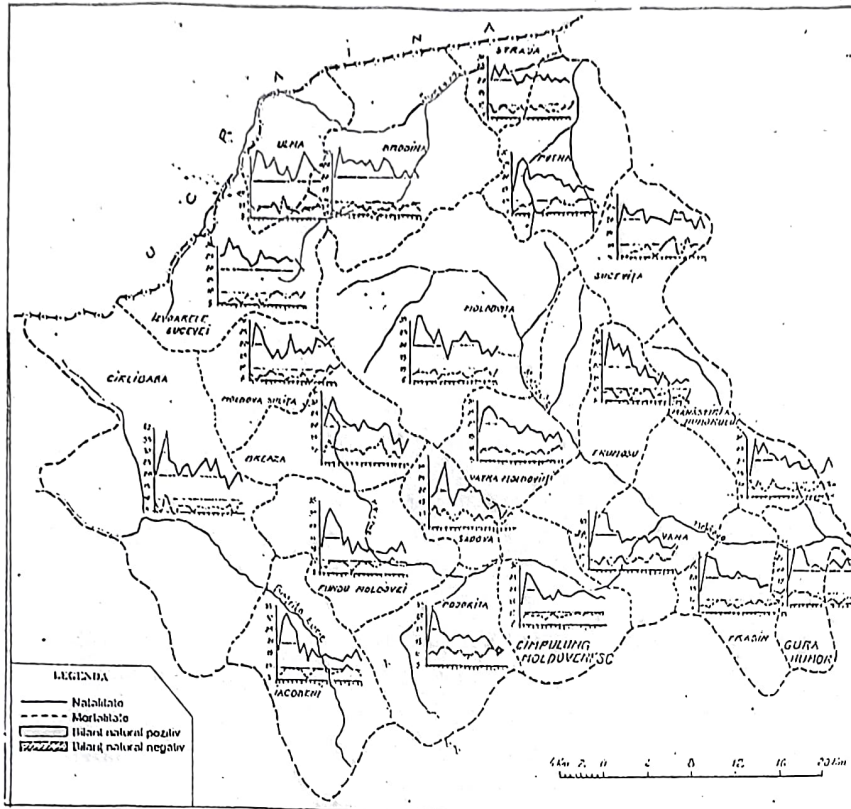

Fig. 1. Mișcarea naturală a populației Obcinelor Bucovinei pe orașe și comune (1966-1985) (%)

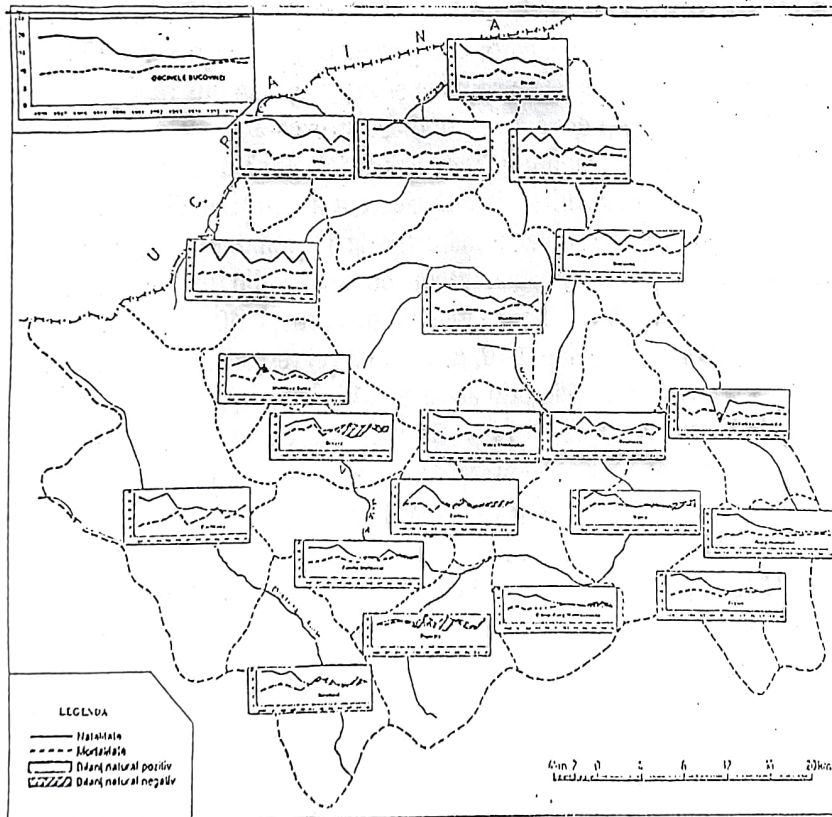

Fig. 2. Mișcarea naturală a populației Obcinelor Bucovinei pe orașe și comune (1986-1997) (%)

mai puțin staționar, acum ea începe să crească în mod evident, ajungând să depășească tot mai mult, și la tot mai multe comune, nivelurile natalității (curbele se intersectează). Valorile foarte mari, de peste 12-14 ‰, se înmulțesc, caracterizând, după cum este de așteptat, aceleași comune îmbătrânite demografic.

Cartodiagramele expuse sunt deosebit de utile la sesizarea valorilor și diferențierilor spațiale ale celui de-al treilea indicator al mișcării naturale, **bilanțul natural**.

Chiar și o privire sumară (**Fig.1**) duce la constatarea că în toată perioada 1966-1985 bilanțul natural a fost pozitiv și foarte consistent și că, în condițiile în care mortalitatea, în această perioadă, s-a păstrat cvasistaționară, factorul care a influențat direct valoarea bilanțului a fost natalitatea.

Ca regulă generală, se observă că datorită menținerii mortalității, în toate unitățile, la valori reduse, cele mai mari excedente au caracterizat comunele cu cele mai mari rate de natalitate, din nordul regiunii: Brodina, Izvoarele Sucevei, Ulma, Straja. Alte comune, deși au avut și ele în prima parte a intervalului solduri asemănătoare, după 1975 se remarcă printr-o evoluție pronunțat descendentă a acestui indicator, de ordinul a 5-6 ‰. Este vorba, printre altele, de comune din partea sudică și estică a Obcinelor: Sadova, Vama, Fundu Moldovei, Frumosu, Iacobeni, Putna, Frasin, în a căror componență intră cele mai vechi sate din regiune și care, după cum se observă, renunță tot mai mult la modelul țărănesc tradițional al familiei cu mulți copii. Deoarece acestea sunt, totodată, sate mari ca număr de locuitori, faptul se repercutează negativ asupra soldului natural al întregii regiuni.

În ce privește orașele, Gura Humorului – cu o populație mai tânără, atrasă aici prin migrații definitive ca urmare a dezvoltării industriei, depășește sensibil Câmpulungul sub aspectul bilanțului natural.

Pentru prima dată în perioada postbelică au început să se înregistreze valori nule (Breaza, 1984) și chiar deficite ale mișcării naturale (Pojorâta, cu - 4,7 ‰ în 1984 și - 4,1 ‰ în 1985). În cazul Pojorâtei - de care se apropie și comunele Iacobeni și Fundu Moldovei - situația se poate explica prin fenomenul, deja menționat, al îmbătrânirii demografice și prin migrația exodinamică a populației tinere active ca urmare a regresului tot mai pronunțat al activităților miniere din zonă.

Aspectul diagramelor după 1986 (**Fig.2**) vorbește de la sine, în sensul că scăderea excedentului este vizibil generală și alarmantă. Mai mult decât atât, dacă până în anii 1988-1990 s-a înregistrat un excedent oarecare, după acest an încep să apară tot mai frecvente și mai consistente deficite naturale (Breaza, Pojorâta, Sadova, Vama), ceea ce, coroborat cu deficitele migratorii (sau cu valori pozitive mici ale bilanțului migrator) echivalează cu reducerea numărului de locuitori ai comunelor respective și ai regiunii însăși. Excepție fac comunele din bazinul Sucevei și Moldoviței superioare, unde bilanțul rămâne în continuare pozitiv.

La nivelul **întregii regiuni a Obcinelor Bucovinei**, pentru a desprinde concluzii cât mai corecte, analiza datelor statistico-demografice a cuprins o perioadă mai lungă, de 42 de ani (1956-1997), dintre care ultimii 32 - în serie completă.

Pentru intervalul 1956-1985, diagrama întocmită (**Fig.3**) evidențiază o asemănare frapantă cu cea a României. Valoric, există însă diferențe notabile. Astfel, mortalitatea (8-9 ‰) a fost mereu sub rata mortalității generale a României, în timp ce natalitatea a fost întotdeauna superioară mediei naționale, de unde rezultă că și bilanțul natural, pronunțat pozitiv (26,7 ‰ în 1956, 28,7 ‰ în 1967), devansa indicatorul național. În deceniul 1971-1980 bilanțul natural se stabilizase la nivelul aproximativ de 19-20 ‰, iar între 1981-1985 - pe o treaptă ceva mai coborâtă.

După 1986 (**Fig.4**), curbele natalității și mortalității se apropie tot mai mult: natalitatea coboară sub 15 ‰ (12,3 ‰, adică 1355 persoane, în 1995), în timp ce mortalitatea crește îngrijorător (11,9 ‰, adică 1299 persoane, în 1996). Ca urmare, soldul natural abia depășește 2-3 ‰, valoarea minimă fiind în 1996: 0,7 ‰, adică 81 persoane.

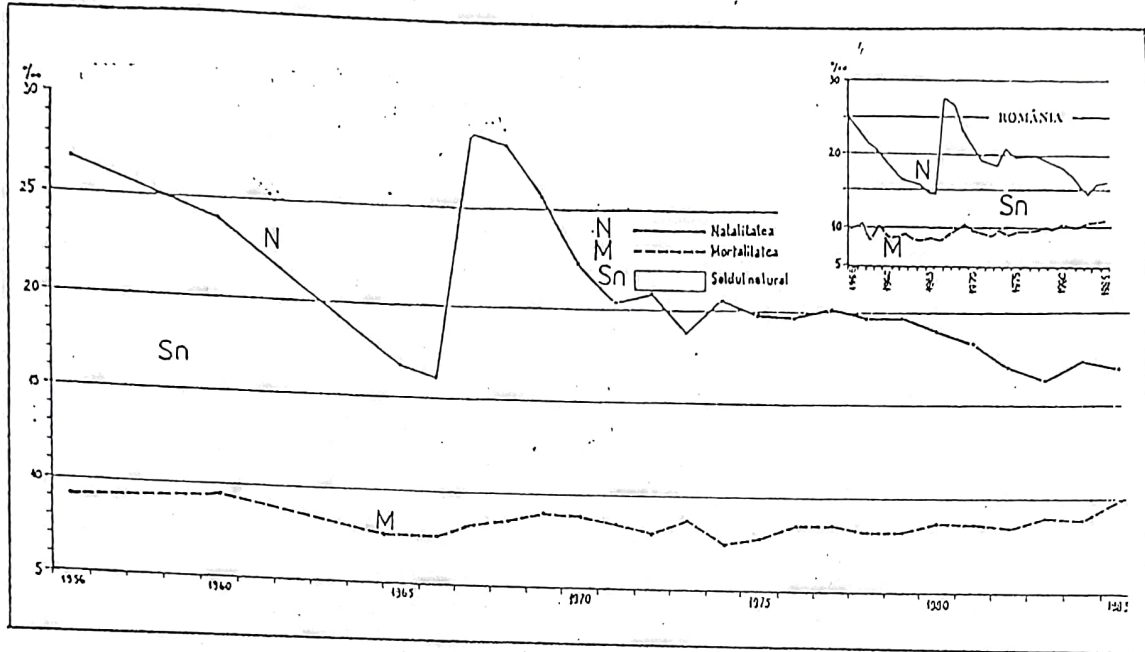

Fig. 3. Mișcarea naturală a populației Obcinlor Bucovinei (1956-1985) (‰)

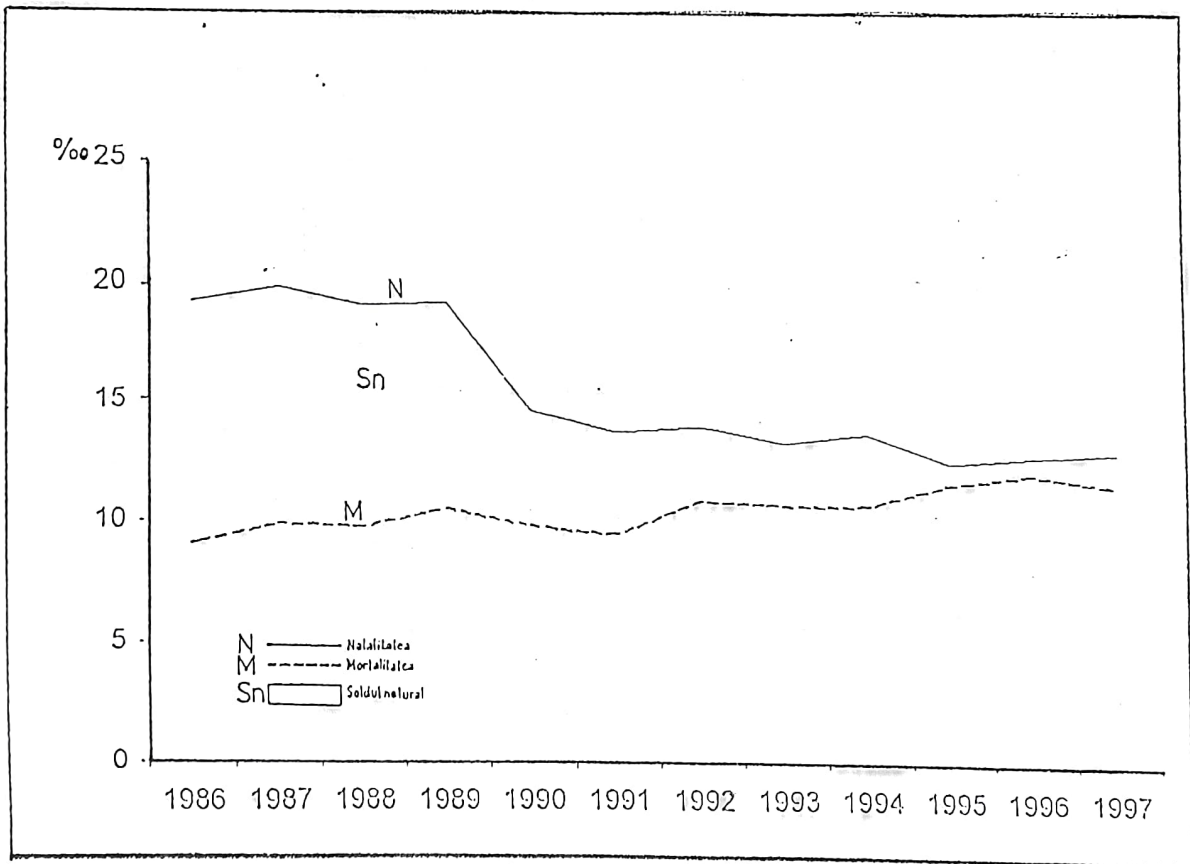

Fig. 4. Mișcarea naturală a populației Obcinlor Bucovinei (1986-1997) (‰)

Concluzii

1. După anul 1989, în noile condiții sociale, economice și de politică demografică, mișcarea naturală a populației Obcinelor Bucovinei înregistrează o evoluție nemaîntâlnită până acum: natalitatea coboară sub nivelul celei din 1966, mortalitatea este în ascensiune, iar soldul natural - infim. Ca urmare, datorită și incidenței deficitului migrator, populația regiunii a început să scadă aproape an de an: 112.346 locuitori în 1991 și 109.192 locuitori în 1997. Chiar dacă, la aceste proporții, nu se poate vorbi de o depopulare, fenomenul trebuie să rețină atenția.

2. Pe baza extrapolării grafice se poate aprecia că în perioada următoare, dacă nu intervin factori noi, mișcarea naturală își va păstra tendința din ultimii 3-5 ani, atât la nivelul regiunii, cât și al unităților componente. Aceasta înseamnă că aproximativ 10-11 comune, eventual și orașul Câmpulung, vor rămâne în continuare cu valori negative ale bilanțului natural.

3. În urma analizei efectuate rezultă că în Obcinele Bucovinei se pot distinge două tipuri demografice. Unul, suprapus părții vestice și nordice a regiunii, s-a caracterizat în toate etapele prin natalitate ridicată și excedent natural important, explicabile prin conservarea modelului tradițional țărănesc al familiei cu mulți copii, în condițiile unui nivel de trai, de cultură și civilizație mai modest, atât în cazul populației românești, cât și a celei huțule. Celălalt tip demografic, suprapus părții sudice și sud-estice a regiunii, este expresia unor condiții sociale, istorice, economice, de civilizație și cultură mai evoluat, superioare. Ca dovadă, aici, în zona culoarului de circulație transcarpatică, s-a ajuns la forme urbane, care și-au pus amprenta și ele în particularitățile indicatorilor demografici. Nu este exclus ca unele trăsături ale mișcării naturale, specifice acestui tip, să înscrie, într-o anumită măsură, comportamentul demografic al populației de etnie germană, inclusiv influența pe care a putut-o induce populației românești cu care a conviețuit.